

Nastav druhou tvář a teorie her

(Přemýšlení nad účelem Ježíšových slov „nastav druhou tvář“)

Jaroslav Černocho

Původně 31.03.2012 ve Vyškově

---

*Tento text pochází z archívu kázání sboru Církve adventistů s.d. ve Vyškově.
S obecnými poznámkami k zápisům kázání se můžete seznámit na našich webových stránkách:
<http://vyskov.casd.cz/kazani>*

Osnova

1. Úvod – Ptát se po účelu Božích slov?
  - 1.1. Příklad 1 – Jeremjášova doba
  - 1.2. Příklad 2 – Desatero přikázání
  - 1.3. Úvod do hledání účelu
2. Oko za oko v teorii her
3. Nastavení druhé tváře v teorii her
4. Důvody milosrdné strategie
  - 4.1. Bůh nás miluje
  - 4.2. Občané, kterým jde o společné blaho
  - 4.3. Žijeme uprostřed Velkého sporu
  - 4.4. Učíme se bojovat s hříchem
  - 4.5. Ježíšovo vítězství
5. Závěr

1. Úvod – Ptát se po účelu Božích slov?

Věřím, že každý z nás, jak tady sedíme, je naplněn radostí z toho, když může **žít podle slov**, která nám Pán Bůh zanechal v této knize (*zvednout bibli*).

Je to částí našeho **vyznání víry** – **následovat** slova bible.

A hned z úvodu si položme při této příležitosti **otázku** – *Máme* (nebo *můžeme*) se ptát na **důvody** všech těch **naučení**, o kterých v ní čteme?

Jinými slovy – můžeme se ptát, **proč** nám Bůh takové příkazy zanechal? (*zvednout bibli*)

Je správné, pokud se **ptáme na účel** všech nařízení a máme nahlédnout hlouběji a **hledat důvod** toho, **proč** má pro nás Bůh právě takové slovo?

Já si hned v úvodu **odpovím: Ano**. Můžeme být naplněni **dvojnásobnou radostí**, když **známe i důvod**, ze kterého k nám Bůh promlouvá.

1.1. Příklad 1 – Jeremjášova doba

Představte si tuto situaci – (A můžete **zkusit hádat** situaci a místo bible, kde se nacházíme :-)) Je to **velmi známý** text z Jeremjáše.

Žijete v jistém Izraelském **městě**, máte svůj dům, své hospodářství, možná svou rodinu, ale doba není **vůbec dobrá**. Jste v **obležení babylonským vojskem**. Je zde existenční ohrožení a nikdo neví co se bude dít. A do této vypjaté situace přichází Boží prorok a říká, že **záchrana spočívá ve vzdání se** a nechání se odvést do Babylóna – Všichni tušíme, že je **obtížné** takové výzvě uvěřit a **ještě obtížnější** je takovou výzvu **poslechnout**, protože vyžaduje velkou **odvahu** a také **pružnost** v chápání prorockého slova.

Situaci totiž komplikuje jiný (*falešný*) prorok, který tvrdí, že Bůh zasáhne jako obvykle. A to tak, že ve své síle svůj lid znovu vysvobodí. A této **lábivější**, byť **klamně naději** naslouchá většina lidí.

A v této situaci je tu **Bůh**, který nám **potřebuje dodat důvěru** a chce, abychom se odhodlali v následování a uposlechli. Potřebuje nás **namotivovat a ujistit...**

Co Bůh udělá? Jak toho dosáhne? –

Jeremjáš 29:11 Neboť to, co s vámi zamýšlím, znám jen já sám, je výrok Hospodinův, jsou to myšlenky o pokoji, nikoli o zlu: chci vám dát naději do budoucnosti.

Víte **proč známe** tak dobře tento verš?

Možná právě proto, že **obsahuje ten důraz**, o kterém se dnes chceme bavit.

Neobsahuje totiž pouze nějaké ujištění nebo konstatování ale vyjdaňuje i **důvod** toho, **proč** nám to Bůh říká.

„Chci vám dát naději do budoucnosti“

Zjistíme, že ve velmi vypjaté situaci, kdy je třeba **zesílit myšlenku slov**, Bůh **argumentuje svou motivací** a sděluje účel svého poselství, aby podtrhnul své myšlenky.

Pokud hledáme **pohnutku**, můžeme najít **další pohled na text** a můžeme být mnohem více **zaujati jeho poselstvím**.

1.2. Příklad 2 – Desatero přikázání

To byl jeden z příkladů. Ne vždy ale máme zdůvodnění zmíněné **doslovně přímo v textu**.

Může být třeba pouze **naznačeno**.

Zastavme se u dalšího příkladu, u kterého **často zmiňujeme důvod**, proč nám Bůh dává taková **přikázání**- (á... tak teď už jsem to řekl :) přikázání...

Uvědomujete si, že **Desatero** obsahuje také myšlenku, která **podbarvuje celý text** a dodává něco z toho, **proč** Bůh taková nařízení vydal?

Když někdo řekne, že **Desatero začíná prvním přikázáním**, a totiž:

Ex 20,3: „Nebudeš mít jiného boha mimo mne“

měli by znalci Písma zbystřit a podat nápravu: Desatero nezačíná prvním přikázáním, ale **zdůvodněním**:

Ex 20,2: „Já jsem Hospodin, Tvůj Bůh; já jsem Tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.“

Úvod Desatera je vůbec velmi zajímavým místem, ale my se dnes zaměříme jen na určité **zdůvodnění**, které v textu dostáváme.

Bůh nás **vyvedl**, dal nám **svobodu**, *a proto* nám **dává tato přikázání**.

Ono to vlastně ani nejsou přikázání, jsou to spíše **konstatování** o naší budoucnosti:

Protože jsme byli Hospodinem **vysvobozeni**, **pak**:

- nebudeme mít jiné Bohy
- ani nebudeme krást.

Najednou Desatero dává **jiný smysl** – no, *jiný*, spíše – **hlubší**.

A tak bychom mohli pokračovat dál...

Ukázali jsme si teď, že třeba **Jeremjáš pohnutku zmiňuje** výslovně („chci vám dát naději do budoucnosti“), Desatero připomíná, že ho vydal ten, který „**vyvedl z Egyptské země**“.

1.3. Úvod do hledání účelu

Na mnoha jiných místech ale podobnou pohnutku v textu **nenajdeme**.

To ale nutně neznamená, že se po ní nemůžeme **ptát** nebo ji **hledat**.

A právě o hledání takových pohnutek bude **dnešní zamyšlení**.

Možná bych to **připodobnil** k tomu, kdybychom otevřeli některý z žalmů, který oslavuje Boží stvoření, a se současnými poznatky z **biologie, biochemie a biofyziky** se začali dívat na úchvatný svět kolem nás.

(Děkuji Magdě, že zorganizovala návštěvu hvězdárny, protože to bylo něco podobného.)

A tak současný člověk má vlastně mnohem **více důvodů k chvále Pána Boha**.

Žalmista viděl svět jen na **makroskopické** úrovni:

- Netušil **nic o buňkách, o jejich organelách**, a o jejich složení z **molekul**.
- Kromě bodů na obloze netušil nic o **úžasném vesmíru**.

Dnes toho víme mnohem více a můžeme se radovat ze stvoření daleko více. Tyto výdobytky moderní doby vlastně mohou podporovat naši víru.

Víru na nich stavět samozřejmě nelze, ale mohou být pomocí a znovuujištěním. Využíváme toho?

Omlouvám se za **delší úvod**. Co nás dnes tedy **čeká**?

Chtěl bych s vámi otevřít na jednom místě **evangelium** a zmínit, jak pozoruhodně a možná i nečekaně ho **doplňují současné vědecké poznatky**. Pro mne **osobně** bylo setkání se s věcmi, o kterých budeme dnes mluvit, velmi **inspirující** a já se vám pokusím něco z toho předat:

Matouš 5:38-41 Slyšeli jste, že bylo řečeno: `Okno za okno, zub za zub'. Já však vám pravím, abyste se zlým nejednali jako on s vámi; ale kdo tě uhodí do pravé tváře, nastav mu i druhou; a tomu, kdo by se chtěl s tebou soudit o košili, nech i svůj plášť. Kdo tě donutí k službě na jednu míli, jdi s ním dvě.

2. Oko za oko v teorii her

Často rozebíraný text v **sobotních školách**... Je úžasný v tom, že je **odrazem Kristovy pokory**, kterou ukázal tady na zemi. Proto nás možná tak **fascinuje**. Vidíme v něm také, že v **pokoře je velká síla**.

Ale já chci dnes zmínit ještě **jeden pohled**.

Slyšeli jste už o **teorii her**? Rád bych vám o ní dnes **něco řekl**, protože nám to pomůže pochopit tento text možná z **méně tradičního pohledu**...

Je to jedna z oblastí aplikované matematiky a není zdaleka jen o hraní, protože zkoumá **chování a rozhodování lidí** v nejrůznějších situacích. Jednou z úloh je zkoumání toho, **jak je možné omezit porušování pravidel tím, že se určí velikost odplaty**, trestu. Jedno z takových zadání můžeme číst např. jednu kapitolu za Desaterem:

Exodus 21:28-29 Když býk potká muže nebo ženu, takže zemřou, a jestliže jde o býka trkavého již od dřívějších a jeho majitel byl varován, ale nehlídal ho, bude býk ukamenován a také jeho majitel zemře.

Býk někoho utkal k smrti, měl zemřít i jeho majitel. **Na prohřešek měl následovat stejně silný trest**. Oko za oko, zub za zub.

A matematici v teorii her ve svých vzorcích, maticích a rovnicích dochází k pozoruhodnému výsledku. Pokud sestavíme **rovnici**, která odpovídá situaci, která dává **největší užitek oběma stranám** (tady říkáme „hráčům“) a začneme ji řešit, vychází, po spoustě výpočtů, že nejlepší strategií je na **každý prohřešek o určité velikosti reagovat stejně silnou odvetou (trestem)**.

Oko za oko a zub za zub má být **nejvýhodnější strategií**, protože ideálně trestá nespravedlnost. Právě ona **rov-nost** velikosti trestu s velikostí prohřešku, kterou lze vyjádřit **rov-nicí**, je v matematice prostě krásná :-).

Pojďme ale trochu dál. Mějme stále na mysli onen biblický text o „nastavení druhé tváře a o oku za oko“ a přemýšlejme nad tímto příběhem:

Paní Nováková šla ze zahrady. U vchodu do domu si dala velký pozor, aby si důkladně očistila boty, protože ráno **utírala schody**. Po cestě nahoru ale zjistila *hroznou věc*. Na schodech do posledního patra, kde bydlí už pouze paní sousedka Bláhová, ležely kusy bláta (– *mokrého* bláta :-)) a pohozený papírový kapesník. – (**Ano, vidíme to?**) **Paní Nováková byla právě udeřena do tváře**. – Zazvoní na paní sousedku a domluví se, že paní Bláhová bude utírat schody jedenkrát navíc, protože práce paní Novákové přišla jednou vniveč.

Držíme se strategie oko za oko, zub za zub. Pokud je paní Bláhová **rozumná, přijme** tento návrh, protože se zdá **přiměřený** a vše bude v pořádku...

3. Nastavení druhé tváře v teorii her

Ale příběh mohl být i trochu jinak:

Alfréd, syn paní Bláhové, si totiž **rozbil koleno** a v zájmu rychlého ošetření paní Bláhová nedbala na špínu, kterou do domu nanasla a ani si nevšimla, že její syn ztratil kapesník, který mu dala na utírání slz.

Nyní by **stejný návrh** od paní Novákové (a není důvod ho měnit, protože z její strany se nic nezměnilo), zdá být **nepřiměřený**.

Najednou chápeme, že se paní Bláhová může cítit dotčená a nevědomost paní Novákové způsobila chybu v úsudku... a roztáčí se nám **spirála určité nevraživosti**: Tato **křivda zůstane** v paměti a při příštím sporu se bude vracet.

V naší **hříšnosti** můžeme lehce čin někoho jiného **vyhodnotit chybně**:

Už chceme vyrazit zub protivníkovi, i když jsme o žádný zub nepřišli, ale pouze nás **bolí čelist**. Zdá se nám, že **bychom přiměřeně potrestali**, ale nedopatřením bychom byli **příliš tvrdí**.

A tak takový omyl způsobí, že místo toho, abychom **zlo omezovali**, vlastně ho **násobíme**.

Vynikající matematik **Nalebuff** si tohoto jevu všimnul a do teorie her **vnesl nový důležitý prvek** – jakýsi **šum** – určitou **nepřesnost v rozhodování** a reálného posuzování. (Tak jako paní **Nováková** neznala pozadí špinavých schodů a situaci nepřesně vyhodnotila.)

Ovšem při **započtení** tohoto jakéhosi *informačního šumu* začínají najednou **rovnice dávat jiné výsledky**. Strategie oko za oko a zub za zub už **není nejlepší**.

K jakému **závěru** Nalebuff došel? Ukázal, že v případě, kdy **hrozí riziko chybného úsudku**, vede strategie oko za oko k **oboustranně nevýhodné situaci**. Mezi hráči totiž dochází příliš často k **přestřelkám**, protože se **obrané prvky často aktivují omylem**.

Ale Nalebuff pokračuje dál, a **řešením rovnic** dochází k zajímavému výsledku: Ideálním řešením není **strategie** oko za oko a zub za zub, ale strategie, která v sobě obsahuje **odpuštění a milosrdenství**.

Ano, Nalebuff skutečně sestavil **matematický model milosti**. Je to *matice* nějakých koeficientů, která při vložení do rovnic **snižuje sílu odvetu na nějakou křivdu**. Ukázal, že **nejlepších výsledků dosáhneme**, pokud chyby v našem posuzování útoků ostatních vyvážíme *milosrdenstvím*:

Zkusme to tedy znovu a jinak:

Paní Nováková jde do schodů a uvidí mokré bláto na schodech. Posteskne si, ale ví, že úklid je od toho, aby se uklízelo a bez velkého přemýšlení schody stáhne znovu.

(Co to je v našem příběhu? : Nastaví druhou tvář.)

Když je skoro dole, otevřou se dveře a paní Bláhová vychází s Alfrédem, který má zavázané koleno. Paní Novákové najednou vůbec nevadí, že se na mokrých schodech objeví další šlápoty...

(Prosím promiňte mi, já nejsem **španělské národnosti** a neumím psát dojemné **telenovely** :-)

Co se **změnilo**? Do systému jsme vložili **milost**...

Všimněme si, že milost dokáže **přetnout kruh zášti**.

Milost (nebo odpuštění) nám **zabrání** v tom, abychom určitou situaci **mylně reagovali jako na útok**.

Učiní nás **svobodnými** a nezahájí odvetu.

4. Důvody milosrdné strategie

Bavili jsme se teď chvíli o **teorii her** a teď už víme, že se současná aplikovaná matematika zabývá i takovými pojmy jako:

- milost
- odpuštění

- trest

Matematika samozřejmě **nedokáže řešit** konflikty z pohledu **etiky**, ale co se našeho chování týče, jsou modely někdy až překvapivě přesné.

Podívejme se teď znovu na náš **základní text**:

Matouš 5:38-41 Slyšeli jste, že bylo řečeno: `Okno za okno, zub za zub`. Já však vám pravím, **abyste se zlým nejednali jako on s vámi**; ale kdo tě udeří do pravé tváře, nastav mu i druhou; a tomu, kdo by se chtěl s tebou soudit o košili, nech i svůj plášť. Kdo tě donutí k službě na jednu míli, jdi s ním dvě.

Normálně bych o tomto textu asi řekl, že zobrazuje **princip Božího království**, a měli bychom se s ním **prostě ztotožnit**.

Ale jestli si vzpomeneme, začínali jsme dnes s tím, že se budeme ptát po **důvodech**, proč nám Bůh některé věci říká. **Proč** nám Pán Ježíš takové přikázání vlastně dává?

Nyní zkusíme dát dříve řečené **dohromady**...

4.1. Bůh nás miluje

Aplikovaná matematika nám ukazuje, že **milosrdná strategie** (nebo chcete-li pravidlo **nastavení druhé tváře**) je velmi **důležité**.

Proč?

– Protože ve světě hříchu, kdy se často v našich **úsudcích mýlíme**, je velmi důležité naše chyby nějak **kompenzovat**.

– A právě **milosrdenství** a odpuštění má tuto **sílu**.

Bůh nás **miluje** a **chce** abychom na tomto světě žili v co **nejlepších podmínkách**.

Respektování tohoto příkazu snižuje utrpení všech, protože jinak by se šířilo zlo všude a mnohem intenzivněji. A *tuto* radu jsme dostali z lásky.

➤ Bůh říká, ať jsme milosrdní, protože nás miluje a chce pro nás to nejlepší.

4.2. Občané, kterým jde o společné blaho

Církevní řád, str. 128: „Máme být známi jako čestní občané, kterým jde o společné blaho.“

Najednou se nám „usilování o společné“ blaho může zdát **konkrétnější**.

Není právě zastávání principu „**nastav druhou tvář**“ jedním z dobrých způsobů, **jak působit společné blaho**?

Z milosrdenství mohou těžit **všichni** – nejen ten, kterému bylo odpuštěno, ale i ten, který odpustil.

➤ Bůh říká, ať jsme milosrdní, protože z toho plyne společné blaho.

4.3. Žijeme uprostřed Velkého sporu

Všimněme si, že text **prostě říká**, „když tě někdo udeří do tváře“ nebo „kdo tě nutí k službě na jednu míli“¹, ale už se vůbec neřeší, jestli **je to vlastně v pořádku**, že mne někdo udeří do tváře.

Život ve **světě, kde je hřích všude kolem nás**, je zde představeno jako **realita**.

Realitou je i to, že **věřící trpí za hříchy jiných**.

S hříchem můžeme sice bojovat, ale stále tady bude.

➤ Bůh nám tento text říká proto, aby doplnil náš obraz Velkého sporu.

4.4. Učíme se bojovat s hříchem

Všimněte si, že Bůh nám v tomto textu nedává **řešení** hříchu, ale **nástroj**, jak s ním bojovat.

Na zlé lidi není možné **seslat oheň**, – ale můžeme jim nastavit **druhou tvář**.

Pokud na **násilí zareagujeme dalším násilím, celkové množství zla pouze vzroste**.

V akčních filmech to často vidíme: Na začátku je hrdina obětí nějaké agrese. Po určitých peripetiích příběh obvykle skončí tak, že hrdina (pomocí další agrese) násilníky přemůže.

To je ale **iluze**. Je to dané tím, že film sleduje pouze hrdinu.

O záporném gengstrovci se obvykle nedozvíme, že mu nedávno zemřela matka nebo že trpí nevyléčitelnou chorobou. Film nás identifikuje pouze s kladným hrdinou a utrpení záporného hrdiny nás už naplňuje jen zadostiučiněním.

Kdybychom viděli **obě strany**, drama bychom si vůbec neužili.

Milost však likviduje zlo mnohem efektivněji.

Nemusíme se řídit pravidlem „nastavení druhé tváře“ proto, abychom se **zalíbili Bohu**. Je to mnohem víc. – **Je to spolupráce na likvidaci zla.**

➤ Pán Bůh nám tento text říká proto, abychom pochopili jak bojovat s hříchem.

4.5. Ježíšovo vítězství

Uvědomili jste si, jak absurdním způsobem (z pohledu světa) zvítězil Ježíš nad hříchem?

➤ Ježíšovo odpuštění zarazilo smrtelnou ránu hříchu.

5. Závěr

(bez úvodu)

Matouš 5:38-41 Slyšeli jste, že bylo řečeno: `Okno za okno, zub za zub`. Já však vám pravím, abyste se zlým nejednali jako on s vámi; ale kdo tě uhodí do pravé tváře, nastav mu i druhou;

---

¹ A my víme, že římský voják skutečně měli právo kohokoliv požádat o nesení nějakého nákladu na jednu míli.

a tomu, kdo by se chtěl s tebou soudit o košili, nech i svůj plášť. Kdo tě donutí k službě na jednu míli, jdi s ním dvě.

Pokusili jsme se dnes uvažovat o **účelu**, proč je nám Bůh tento text dal.

Nebyl to úplně **obvyklý výklad**, protože jsme diskutovali i pohled **současné vědy**.

A zjistili jsme, že vědecké poznatky mohou tento text **doplňovat**.

Matematický model z **teorie her** ukazuje, že v prostředí, kde je **riziko chybného úsudku**, je nastavení druhé tváře ta **nejlepší zbraň proti šíření zla**.

Milost působí jako silný **stabilizační prvek**.

Matematikům sice **trvalo trochu déle**, než ze svých rovnic vyvodili to, co už je dva tisíce let napsané :-), ale nám to dnes pomohlo lépe vidět jisté aspekty biblického textu.

V pozadí textu, který jsme dnes četli, stojí obrovská Boží láska k nám a také obrovská Boží moudrost.

Bůh nám dává rady, které činí nejen náš život, ale i život lidí okolo nás, šťastnější, plnější a radostnější:

Matouš 12:7 Kdybyste věděli, co znamená, `milosrdenství chci, a ne obět', neodsuzovali byste nevinné.

Matouš 5:7 Blaze milosrdným, neboť oni dojdou milosrdenství.

Lukáš 6:36-37 Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec. Nesuďte a nebudete souzeni; nezavrhuje, a nebudete zavrženi; odpouštějte a bude vám odpuštěno.

Amen.

Kartičky, které jsem postupně lepil na kazatelnu, tak jak přicházely jednotlivé myšlenky:

Bůh nás miluje	Boj s hříchem
Společné blaho	
Velký spor	

